Adroddiad i'r: **Cabinet**

Dyddiad y Cyfarfod: **24 Medi 2013**

Aelod / Swyddog Arweiniol: **Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill / Paul McGrady**

Awdur yr Adroddiad: **Richard Weigh, Prif Gyfrifydd**

Teitl: **Adroddiad Cyllid**

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2013/14. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno ynghylch y Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Darparu'r wybodaeth ddiweddaraf am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod aelodau yn nodi'r cynnydd yn erbyn strategaeth y gyllideb y cytunwyd arni.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2013/14 **(Atodiad 1).** Cyllideb net y Cyngor yw £192m. Ar ddiwedd mis Awst, rhagwelir tanwariant ar gyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol o £501k (£45k y mis diwethaf) sy'n cynrychioli amrywiad o 0.55%. Mae sefyllfa cyllidebau ysgolion yn rhagamcan symudiad cadarnhaol ar falansau o £190k (£352k y mis diwethaf).

Mae **Atodiad 2** yr adroddiad yn dangos y cynnydd hyd yn hyn yn erbyn yr arbedion a amlygwyd yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig 2013/13. Cytunwyd ar darged arbed o £3.061 miliwn ar gyfer y flwyddyn ac ar hyn o bryd mae 54% o'r targed wedi ei gyrraedd (£1.666 miliwn).

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheolaeth effeithiol o gyllideb refeniw a chyfalaf y cyngor a darparu strategaeth y gyllideb y cytunwyd arni'n sail i weithgareddau ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Beth fydd yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae rhagolygon gwasanaethau cefnogi wedi’u nodi isod, os yw'n angenrheidiol:

Cyfathrebu, Marchnata a Hamdden – y rhagolygon presennol yw y byddant yn adennill costau ond mae gan y gwasanaeth sawl cyllideb cyfnewidiol sy’n ddibynnol ar ddiwallu targedau incwm mawr. Ond, yn seiliedig ar ffigurau presennol, mae’r cyllidebau hyn yn unol â’r targed. Rydym yn cymryd yn ganiataol hefyd y bydd y datblygiad hamdden newydd yn Rhuthun yn cyflawni’r niferoedd cwsmeriaid gofynnol fel rhan o’r achos busnes. Gall yr oedi wrth agor Harbwr y Foryd newydd effeithio ar lefelau incwm 13/14 ond cytunwyd eisoes y bydd unrhyw ddiffyg arian yn cael ei dalu yn gorfforaethol yn y flwyddyn bresennol.

Cwsmeriaid a Chefnogaeth Addysg – Rhagwelir y bydd y gwasanaeth yn cyflawni tanwariant o £110k. Mae £58k o hwn yn berthnasol i’r oedi wrth weithredu’r ailstrwythuro Gwasanaethau Cwsmer yn llawn. Mae costau’r ailstrwythuro wedi’u hariannu o’r swm a gariwyd drosodd o danwariant y llynedd. Mae £20k yn ymwneud â lleihad a gynlluniwyd mewn cyflenwadau a gwariant gwasanaethau Cefnogi Addysg fel rhan o’r paratoadau ar gyfer effeithlonrwydd cyllideb 2014/15. Yn olaf, mae gwneud y gorau o arian grant unigryw wedi arwain at arbediad pellach dros dro yn y Gwasanaethau Cefnogi Addysg o £32k.

Trawsnewid Busnes/TGCh – y rhagolygon yw y bydd y gyllideb ychydig yn is na'r targed (£1k). Y rhagdybiaeth gynllunio yw y gellir clustnodi unrhyw danwariant ar ddiwedd y flwyddyn o’r gwasanaeth i helpu i ariannu unrhyw fylchau yng ngham nesaf strategaeth TGCh y Cyngor, yn enwedig mewn perthynas â’r Cytundeb Menter Microsoft.

Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylchedd – rŵan yn rhagweld gorwariant o £194k. Mae’r mwyafrif o hwn yn ymwneud â’r Gwasanaeth Cludiant Ysgol a'r ffaith bod nifer y diwrnodau ysgol ym mlwyddyn ariannol 2013/14 yn llawer uwch nag arfer (196 diwrnod o’i gymharu â 183 diwrnod y llynedd). Ar gyfartaledd, mae cludiant ar gyfer pob diwrnod ysgol yn costio tua £23k i’r Cyngor felly mae o leiaf £299k o gostau ychwanegol yn 2013/14. Mae’r pwysau hwn wedi gostwng yn dilyn adolygiad o gronfeydd wrth gefn a arweiniodd at ryddhau £106k (y Gronfa Bws Melyn gan mwyaf, sef £101k nad oes ei angen bellach).

Gwasanaethau Oedolion a Busnes – Rhagwelir y bydd £45k o danwariant yng nghanlyniad 2013/14. Mae’r gofyniad cenedlaethol i ddiogelu cyllidebau gofal cymdeithasol wedi arwain at £905k ychwanegol yn ystod y flwyddyn. Bydd hwn yn cael ei ddefnyddio i ariannu nifer o brosiectau gyda’r nod o leihau costau refeniw yn y dyfodol. Ar hyn o bryd, y rhagdybiaeth yw y bydd y rhan fwyaf o’r arian ychwanegol yn cael ei wario o fewn y flwyddyn, er oherwydd natur rhai o’r prosiectau a gynigiwyd, mae’n bosibl y bydd ychydig o’r gwariant yn cario drosodd i 2014/15 a hyd yn oed i 2015/16.

Gwasanaethau Plant a Theuluoedd – y sefyllfa bresennol y rhoddwyd gwybod amdani yw tanwariant o £539k, a £285k o hwnnw ar gyllidebau staffio (staff heb fod ar frig eu graddfa/swyddi gwag ayyb), £94k o danwariant ar leoliadau arbenigol, £61k wedi'i glustnodi ar gyfer lleoliad maethu nad oes ei angen bellach a £99k o danwariant wedi cario drosodd o 12/13 ac sydd heb ei ymrwymo eto. Cynigiwyd arbedion ar gyfer 2014/15 o gwmpas rhai o'r cyllidebau hyn. Mae trafodaethau yn cael eu cynnal gyda'r Gwasanaethau Hamdden i ystyried modelau darparu gwasanaeth i'r dyfodol i ddarparu rhaglenni egniol i Blant ag Anableddau. Y cynnig gwasanaeth yw bod £250k o unrhyw danwariant yn cael ei neilltuo mewn cronfa Plant ag Anableddau i'r pwrpas hwn i'w fuddsoddi yn y dyfodol.

Ysgolion – ddiwedd mis Awst y rhagamcan ar gyfer balansau ysgolion yw £3.060 miliwn, sy'n symudiad positif o £190k ar falansau a ddygwyd ymlaen o 2012/13 (£2.870m). Mae'r canlyniad yn cynnwys diogelwch o £775k a ddarparwyd fel cymorth ariannol trawsnewidiol ar gyfer ysgolion sydd wedi'u heffeithio gan newidiadau i'r fformwla ariannu. Mae'r cyngor yn parhau i weithio gyda'r ddwy ysgol sy'n cael anhawster ariannol.

Rhagwelir y bydd **Cyllidebau Corfforaethol** yn cynhyrchu tanwariant o £350k. Ar hyn o bryd yn y flwyddyn, mae ansicrwydd ynglŷn â'r dyraniadau canolog ar gyfer ynni, pensiynau a chostau eraill ond tybir bod £350k ar gael. Yn amlwg, os bydd angen arian wrth gefn yn ystod gweddill y flwyddyn (fel y llynedd gydag MMI ac effaith y tywydd garw) bydd angen diwygio'r rhagdybiaeth hon. Rhagdybir y bydd tanwariant ar gyllidebau corfforaethol yn cael eu trosglwyddo i'r Gronfa Cynllun Corfforaethol Wrth Gefn.

Cariwyd cronfeydd **Cynllun Corfforaethol** o £10.3m ymlaen i 2013/14, gan adael gofyniad arian o tua £11.7m i ddarparu'r cynllun. Roedd cyllideb 2013/14 wedi clustnodi adnoddau cyllidebol newydd penodol o £600k i'w ddyrannu o'r Gronfa Cynllun Corfforaethol a rhagdybio y bydd o leiaf £1.3m o adnoddau a nodwyd yn flaenorol yn cael eu trosglwyddo i ariannu'r Cynllun Corfforaethol os bydd amgylchiadau yn caniatáu. Rhagdybir rŵan y bydd y trosglwyddiadau hyn yn cael eu gwneud. Mae cynhyrchu digon o arian i ariannu'r Cynllun yn hanfodol i gyflawni uchelgeisiau'r Cyngor. Mae lefelau'r derbynebau cyfalaf a ragdybir hyd yma yn is nag y cynlluniwyd yn wreiddiol, felly mae'r arian a gynhyrchir hyd yn oed yn fwy hanfodol.

Mae cyllideb y **Cyfrif Refeniw Tai (CRT)** hefyd wedi'i chynnwys yn Atodiad 1 er hwylustod, ond mae adnoddau CRT yn gyllid ar wahân i brif adnoddau'r cyngor, a gellir ond eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau tai cyngor. Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio cynnydd o £5k mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn sy'n welliant o £107k o'i gymharu â'r rhagdybiaeth yn y gyllideb. Mae'r Cynllun Cyfalaf Tai yn unol â'r targed i wario £8.1m a dylai Safon Ansawdd Tai Cymru fod wedi'i gyflawni erbyn diwedd 2013/14.

Rhagdybir y bydd system Cymhorthdal Tai Cymru yn cael ei ddiddymu o Ebrill 2014 ac mae trafodaethau ynglŷn â'r manylion yn parhau gyda Llywodraeth Cymru.

Mae crynodeb o’r **Cynllun Cyfalaf** wedi'i amgáu fel **Atodiad 3**. Mae’r cynllun cyfalaf cyffredinol a gymeradwywyd yn £45.8 miliwn ac mae’r gwariant hyd at ddiwedd mis Awst yn £7.6 miliwn. Mae’r Cynllun wedi cynyddu £5m o’r mis diwethaf oherwydd bod grantiau ychwanegol wedi’u cadarnhau (gan gynnwys £1.5m ar gyfer Ysgolion 21ain Ganrif a £2.1m Rhaglen Gwella Tai Gorllewin y Rhyl). Hefyd wedi’i gynnwys yn Atodiad 3 mae'r gwariant arfaethedig o £6.8m ar y **Cynllun Corfforaethol**. Mae **Atodiad 4** yn cynnwys y diweddaraf ar y prosiectau cyfalaf mawr sydd yng y Nghynllun Cyfalaf eleni.

7. Beth yw prif gasgliadau’r asesiad a gynhaliwyd ynglŷn ag effaith y penderfyniad ar gydraddoldeb?

Cyflwynwyd crynodeb o Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb i’r Cyngor ym mis Chwefror 2013.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi eu cynnal gydag Archwilio ac eraill?

Cynhaliwyd heriau gwasanaeth gyda phob Pennaeth Gwasanaeth ac roedd pob her yn cynnwys cynrychiolwyr o’r Pwyllgor Archwilio a’r Cabinet. Cynhaliwyd gweithdai Cynllun Corfforaethol a Chyllideb gydag Aelodau ym mis Medi, Tachwedd a Rhagfyr. Cymeradwywyd y Cynllun Cyfalaf gan y Cyngor yn dilyn ei graffu gan y Grŵp Buddsoddi Strategol a’i argymell gan y Cabinet.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid.

Disgwylir i wasanaethau ddarparu’r arbedion y cytunwyd arnynt trwy’r broses Herio Gwasanaeth a sefydlu cyllideb. Mae’n bwysig bod gwasanaethau yn parhau i reoli cyllidebau yn ddoeth a bod unrhyw arian dros ben yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig.

Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo Cynllun Corfforaethol uchelgeisiol. Yn sail i fforddadwyedd y Cynllun mae rhagdybiaethau allweddol yn ymwneud â chyllidebau refeniw ac arian parod. Mae graddfa’r Cynllun Corfforaethol yn golygu y bydd dros gyfnod o 5-7 mlynedd ac yn sicr yn golygu, wrth iddo ddatblygu, y bydd gwahaniaethau amseru rhwng rhagdybiaethau gwirioneddol ac wedi’u cynllunio ynglŷn â defnyddio arian. Gall hyn olygu y gall cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd gynyddu nes y byddant wedi’u hymrwymo. Ond, mae’n hanfodol gwerthfawrogi os yw adnoddau yn cael eu dargyfeirio yn ystod bywyd y Cynllun, y bydd rhaid i’r Cyngor benderfynu pa rai o’r prosiectau a nodwyd yn flaenorol y byddant eisiau eu canslo.

Ar ddiwedd mis Awst, roedd cyfanswm benthyca’r Cyngor yn £132.514m ar gyfradd cyfartalog o 5.79%. Roedd balansau buddsoddi yn £24.0m ar gyfradd cyfartalog o 0.83%.

10. Pa risgiau sy’n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i’w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r Cyngor wedi'i wynebu a bydd methiant i gyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn rhoi pwysau pellach ar wasanaethau yn y flwyddyn ariannol bresennol ac i'r dyfodol. Bydd monitro a rheoli cyllidebol effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

Mae'r Cyfrif Refeniw Tai yn cynnal buddsoddiadau cyfalaf sylweddol i wella'r stoc tai ac yn defnyddio benthyciadau a grantiau i ariannu'r gwaith. Mae'n rhaid i unrhyw fenthyciadau fod yn fforddiadwy ac mae monitro rheolaidd a chymeradwyaeth flynyddol ac asesiad hyfywdra y Cynllun Busnes Stoc Tai yn sicrhau hyn.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

. Mae angen i Awdurdodau Lleol, dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.